

KNIHY ODVAHY

A DOBRODRUŽSTVÍ

SVAZEK 85/IV

Karl May

**VINNETOUŮV
ODKAZ**

Vinnetouův odkaz

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.albatros.cz
www.albatrosmedia.cz

Karl May

Vinnetouův odkaz – e-kniha

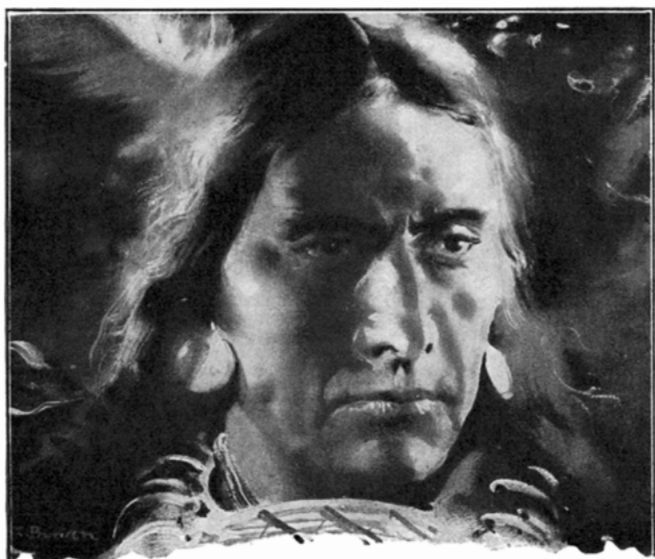
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

KARL MAY
**VINNETOUŮV
ODKAZ**

KARL MAY
VINNETOUŮV
ODKAZ

ILUSTROVAL ZDENĚK BURIAN

ALBATROS

PŘEDZVĚSTI

Stalo se to časně ráno jednoho krásného, teplého jarního dne. Oknem ke mně nahlédl laskavý sluneční paprsek a řekl: Pozdrav pánbůh! Nato ke mně vyšlo z přízemí Srdíčko a přineslo mi první ranní poštu, kterou mu právě odevzdal listonoš. Sedlo si naproti mně jako každý den několikrát a otevřelo dopisy, aby mi je přečetlo. Ale ještě než začalo, slyším vaši otázku:

„Kdo je Srdíčko? Tak se přece nikdo nejmenuje. Nejspíš to bude mazlivá přezdívka.“

Ano, je to přirozeně přezdívka. Pochází z prvního svazku mých Venkovských povídek z Rudohoří, kde se vyskytuje vzorný kopeček, vzorná vesnička, vzorná zahrádka a vzorný domeček, kde se svou matkou bydlí Srdíčko. Toto Srdíčko je ne-li tělesný, tak určitě duševní odlesk mé ženy. Během práce na tomto portrétu jsem si ho zamiloval tak, že jsem ho nazval Srdíčkem, a tak se rozumí samo sebou, že tato přezdívka postupně přešla i na originál. Nikoli však jednou provždy. Když se na nebi objeví mraky, za které mohu přirozeně vždy já, říkám manželce Kláro. Když se mraky začnou rozplývat, říkám jí Klárko. A když zmizí docela, říkám jí zase Srdíčko. Moje žena mi však nikdy neřekne jinak než Srdíčko, protože sama nikdy mraky nepřivolá.

Moje pokoje jsou v prvním poschodí a Srdíčko obývá celé přízemí našeho domu. Vládne tam jako neúnavný, pilný domácí anděl, přijímá stále častější návštěvy mých čtenářů a odpovídá na hromady dopisů, které nemohu sám vlastnoručně vyřídit. Vždy mi je však nejdřív přečte. Postupuje přitom tak, že odloží ty nejdůležitější stranou a schová si je až na konec.

Tak tomu bylo i dnes. Konečně nám zbyly dvě zásilky, které nám hned na první pohled připadaly nápadné, a proto jsme je prozatím odložili – byl to dopis z Ameriky a odborný antropologický časopis z Rakouska. V tomto časopise byl modrou tužkou podtržen titulek delšího článku. Zněl: „Vymírání indiánské rasy v Americe a její násilné potlačování Kavkazany a Číňany.“

Požádal jsem Srdíčko, aby mi celý článek hned přečetlo, protože jsem měl náhodou dost času. Učinilo to. Jeho autorem byl známý, význačný

univerzitní profesor. Napsal článek s velkým zaujetím a vše, co o ‚rudo-kožcích‘ říkal, bylo nejen příznivé, ale i spravedlivé. Nejrady bych mu za to býval stiskl ruku. Dopustil se však chyby, která je stejně všeobecná jako nepochopitelná. Zaměnil totiž indiány Spojených států za celou rasu roztroušenou po Severní a Jižní Americe. Zaměnil dále duševní spánek této rasy za její fyzickou smrt. A zdálo se, že spatřuje hlavní úkol lidstva v rozvoji národních zvláštností a individuality, nikoli ve stále více se šířícím poznání, že se všechny kmeny, národy, národnosti a rasy musejí postupně spojit a splynout, aby vytvořily jednoho jediného, dokonalého, ušlechtilého člověka pozvednutého nad všechno živočišné. Teprve potom, až se lidstvo zevnitř, tedy ze sebe sama, promění v tuto harmonickou osobnost, o kterou usiloval Bůh, bude stvoření skutečného člověka dokončené a před námi, dosud smrtelnými, se znovu otevře ráj.

Dopis z Ameriky byl s největší pravděpodobností podán na poštu na Dalekém západě. Z neotevřené obálky se však nedalo vyčíst kde – na obou stranách bylo tolik razítek a připsaných místních názvů, že to všechno bylo nakonec nečitelné. Zřetelná zůstala jen adresa, patrně pro její vpravdě indiánskou stručnost. Tvořila ji pouhá tři slova, která zněla:

May

Radebeul. Germany

Otevřeli jsme obálku a vyndali z ní papír, seříznutý zřejmě velkým nožem a potom složený. Stály na něm v angličtině následující řádky, které překládám. Napsala je tužkou těžká, neobratná ruka:

„Old Shatterhandovi.

Přijedeš na Mount Vinnetu? Já přijdu určitě. Možná dokonce i Avaht-Niah, Stoletý. Co říkáš tomu, že umím psát? A že píšu jazykem bledých tváří?

Wagare-Tey,

náčelník Šošonů.“

Když jsme si to přečetli, pohlédl jsem překvapeně na manželku a ona na mne. Neudivilo nás, že jsme dostali dopis z Dalekého západu, a navíc od indiána. To se stává velmi často. Ale udivilo mě, že tento dopis pochází od náčelníka Hadích indiánů, který mi ještě nikdy nepsal. Jeho jméno Wagare-Tey znamená Žlutý jelen. Tehdy, před více než třiceti lety, byl ještě mladý a dost nezkušený, avšak upřímný a poctivý a byl Vinnetouovi a mně věrným, spolehlivým přítelem. Jeho otci Avaht-Niahovi, veskrze čestnému člověku, bylo tehdy přes šedesát. Svého velkého vlivu využíval vždy jen v náš prospěch. Jelikož byl už tehdy starý a jelikož jsem pak o něm nikdy neslyšel, považoval jsem ho za mrtvého. Teď jsem se však z dopisu dověděl, že je živ a v dobré tělesné a duševní kondici. Kdyby tomu tak nebylo, nemohl by mi pisatel oznámit, že nejvyšší náčelník Šošonů přijde možná k Mount Vinnetou.

Neměl jsem však nejmenší tušení, kde tato hora leží. Věděl jsem jen, že se Apačové chtěli dohovorit se spřátelenými kmeny a nazvat nějakou horu, významnou svou polohou a vlastnostmi, jménem svého nejmilejšího náčelníka. Že k tomu už došlo, jsem zatím nevěděl. Nikdo mi také neoznámil, na kterou horu padla volba. Dovedl jsem si však představit, že tato hora jistě leží v oblasti, kde se pohybují Apačové. A protože tábořiště a pastviny Hadích indiánů leží mnohem severněji, muselo se stát něco mimořádného, aby se stoletý člověk odhodlal podniknout takovou cestu – nikoli z nutnosti, ale jen proto, že ho k tomu pohání jeho dosud mladistvé srdce.

A proč se chtěl vydat se synem tak daleko k jihu? To jsem nevěděl. Ať jsem přemýšlel sebevíc, nenacházel jsem na tuto otázku jednoznačnou odpověď. Nezbyvalo mi než čekat, zda dostanu nějaké zprávy také z druhé strany. Odpovědět jsem na tento dopis také nemohl, protože jsem nevěděl, kde se oba náčelníci právě zdržují. Rozhodně měli důležitý důvod, aby se vydali na vzdálené území Apačů. Usoudil jsem, že nejde o podružné, čistě osobní záležitosti, ale o věc obecného významu. Jelikož mou adresu v Americe znali a jelikož jsem si dopisoval s mnoha osobami, které tam žily a o nichž jsem vyprávěl a ještě budu vyprávět ve svých knihách, mohl jsem doufat, že se brzy dozvím něco bližšího.

Stalo se, jak jsem očekával! Za necelé dva týdny přišel další dopis, ale od člověka, od něhož bych nikdy neočekával, že se mi ozve. Na obálce byla táž adresa a anglický text zněl v překladu takto:

„Přijď k Mount Vinnetou k poslednímu velkému boji! A dej mi konečně svůj skalp, který mi dlužíš už po dva lidské věky! Toto Ti dává psát To-kei-chun,
náčelník Komančů Racurrohů.“

A o týden později jsem dostal – opět s touž adresou – tyto řádky:

„Jestli máš odvahu, přijď k Mount Vinnetou. Moje poslední kulka touží po tobě.
Tangua,
nejstarší náčelník Kajovů.“

Napsal Pida, jeho syn, nynější náčelník Kajovů, jehož duše zdraví tvoji duši.“

Tyto dva dopisy byly velice výmluvné, a to nejen psychologicky. Zdálo se skoro, že je To-kei-chun a Tangua diktovali na stejném místě a s tímž záměrem.

Oba mě dosud nenáviděli stejně nesmiřitelně jako kdysi. Velmi zvláštní však bylo, že mě Tanguův syn přes tuto nenávist pozdravoval. Jeho vděčnost jsem si však dovedl snadno vysvětlit. Důležitější, mnohem důležitější než tohle však bylo, že se k Mount Vinnetou chystají také nepřátelé Apačů.

V dopise se mluvilo o velkém posledním boji, což znělo velmi nebezpečně. Začal jsem si dělat vážné starosti. Anebo tam za vodou žije dosud některý z mých bývalých protivníků, který si teď, když jsem zestárl, chce ze mě vystřelit a přimět mě, abych se pro nic za nic vydal do Ameriky?

Avšak za dalších čtrnáct dnů jsem dostal dopis, který byl odeslaný z Oklahomy a byl pro mě dokladem, jemuž jsem mohl zcela věřit:

„Můj milý bílý bratře!

Velký, dobrotivý Manitou v mém srdci mi přikazuje oznámit Ti, že se skupina starých náčelníků a skupina mladých náčelníků sejdou u Mount Vinnetou, aby drželi soud nad bledými tvářemi a rozhodli o budoucnosti rudé rasy. Ty přijdeš, a já přijdu také. Moje duše se těší na Tvoji. Počítám dny, hodiny a minuty, než Tě uvidím!

Tvůj rudý bratr

Matto Šahko,
náčelník Osedžů.“

Tento dopis, také anglický, napsal náčelníkův syn, jehož rukopis jsem znal, protože jsem s ním byl ve styku. Kromě toho přiložil Matto Šahko k dopisu svůj kožený totem, což činil vždy, když šlo o něco důležitého. Mohl jsem tedy zapomenout na obavy, že jde o žert. Jednalo se o skutečně vážnou záležitost. Začal jsem se živě zabývat myšlenkou, že se do Ameriky opravdu vypravím. Abych se mohl definitivně rozhodnout, potřeboval jsem se dovědět ještě bližší podrobnosti. Došlo k tomu zanedlouho. Obdržel jsem velký list papíru, složený jako úřední přípis. Bylo to pozvání:

„Velevážený pane!

Na loňském shromáždění náčelníků bylo jednomyslně rozhodnuto nazvat nejvhodnější vrchol Skalnatých hor jménem Vinnetoua, nejslavnějšího náčelníka všech kmenů. Vybrána byla hora známá patrně alespoň geograficky také Vám. Uchýlil se na ni tajemný medicinman Tatellah-Satah (Thousand years). Na úpatí, resp. na svazích této hory se mají v polovině letošního září konat tato shromáždění:

1. Campmeeting starých náčelníků
2. Campmeeting mladých náčelníků
3. Campmeeting manželek náčelníků
4. Campmeeting dalších slavných indiánských mužů a žen
5. Závěrečný meeting pod vedením podepsaného výboru

Ponecháváme na Vás, zda se tohoto setkání osobně zúčastníte a přihlásíte se u předsedy či jeho zástupce. Předmět všech porad Vám bude

oznámen. Současně Vás upozorňujeme, že tato setkání a všechny přípravy na ně je třeba udržovat v tajnosti před příslušníky jiných ras. Zavazujeme Vás tímto k přísné mlčenlivosti a cítíme se oprávněni domnívat se, že jsme už dostali Vaše čestné slovo, že o celé záležitosti pomlčíte. Číslo přidělující Vám místo při našich setkáních si vyzvednete osobně u podepsaného jednatele.

Všechny projevy k projednávané záležitosti budou pro lepší srozumitelnost předneseny v angličtině.

S úctou výbor:

Simon Bell (Čo-lo-let),

profesor filozofie, předseda

Edward Summer (Ti-iskama),

profesor klasické filologie, zástupce předsedy

William Evening (Pe-widah),

agent, jednatel

Antonius Paper (Okih-čin-ča),

bankéř, pokladník

Old Surehand, soukromník, ředitel.“

Na okraji listiny byla soukromá poznámka připsaná samotným Old Surehandem:

„Doufám, že určitě přijedeš. Považuj můj dům za svůj, i když nebudeme doma. Jsem teď jako ředitel bohužel stále na cestách. Čeká Tě tu nesmírně radostné překvapení. Budeš nadšen prací našich dvou synů.

Tvůj starý věrný

Old Surehand.“

K tomuto dlouhému dopisu hned připojuji další, kratší, který jsem dostal zanedlouho. Zněl takto:

„Milý bratře!

Vím, že jsi pozván. Určitě se dostav! Nepopsatelně se na Tebe těším. Oba chlapi Ti napíšíou ještě zvlášť.

Tvůj Apanačka,

náčelník Komančů Pohonimů.“

Oba chlapci, jak se vyjádřil Old Surehand, mi poslali tyto řádky:

Vážený pane!

Když jste nás kdysi tak přísně vedl od našich nesprávných uměleckých pokusů k vyšším, ba nejvyšším cílům, slíbili jsme vám, že vystoupíme na veřejnost, teprve až budeme s to dokázat opravdovými, jednoznačnými mistrovskými díly, že rudá rasa není méně nadaná než kterákoli jiná, ani v oblasti umění. Zdědili jsme své nadání po babičce, která – jak víte – byla indiánka. Jsme připraveni dokázat, co jste po nás žádal. Slíbil jste nám, že k nám přijedete přes tu velkou vzdálenost, která nás dělí, až nastane tento čas, a naše díla posoudíte. Domníváme se, že se toho nemusíme bát, a očekáváme Vás v polovině září u Mount Vinnetou, abychom Vás mohli srdečně přivítat. Dověděli jsme se, že jste byl pozván k účasti na těchto tajných a velmi důležitých poradách, a jsme pevně přesvědčeni, že Vám nic nezabrání, abyste se včas objevil na udaném místě.

S největší úctou Vaši Vám zcela oddaní

Young Surehand

Young Apanačka.“

Tento dopis měl hlavu a patu. Způsobil mi radost, přestože ho oba chlapci napsali tímto způsobem jen proto, aby mě pořádně popíchli. Kdo četl můj román Old Surehand, snadno si domyslí, kdo jsou ti hoši. Kdo ho ještě nečetl, toho musím požádat, aby tak učinil.

Jak si vzpomenete, ukázalo se, že Old Surehand a Apanačka jsou bratři unesení jejich matce, tělesně, duševně i duchovně velmi nadané indiánce. Aby únos objasnila, pátrala dlouhá léta – převlečena za indiána jménem Kolma Puši – po východoamerických městech, savanách a pralesích, ale cíle nedosáhla. Teprve Vinnetouovi a mně se podařilo odhalit stopy, po nichž pátrala, a najít také oba syny, jednoho jako proslulého zálesáka a druhého jako neméně slavného náčelníka Komančů, dva neobyčejně cenné muže, kteří mi zůstali věrnými přáteli přes všechny proměny, jimiž od té doby prošel jak jejich, tak můj život.

Oba se později oženili s krásnými, inteligentními sestrami z jednoho Vinnetuova kmene, z kmene Apačů Meskalerů, a oběma se pak narodil syn, který zdědil všechno nadání Kolmy Puši. Měli dostatek prostředků, aby tyto dary rozvíjeli. Young Surehand a Young Apanačka se odebrali na Východ, aby se stali umělci – jeden architektem a sochařem a druhý malířem a sochařem. Naděje, které do nich rodina vkládala, se splnily. Oba synové odjeli později na několik let do Paříže a studovali tam v nejslavnějších ateliérech, potom do Itálie a nakonec i do Egypta, kde se chtěli seznámit se zákony starého monumentálního umění.

Zpátky se vraceli přes Německo, aby mě navštívili. Byli mi velmi sympatičtí, a to nejen proto, že mého nezapomenutelného Vinnetu uctívali skoro jako bůžka, ale že měli také vysoké umělecké cíle a mnohému se už naučili. Jejich umění však bohužel typicky americkým způsobem sklouzlo do oblasti ‚businessu‘, a tak ode mne místo pochvaly slyšeli vážné varování, které mi – jak jsem vyčetl z jejich dopisu – dodnes neodpustili a nezapomněli. Proto mě patrně ani jejich otcové, ani oni sami neinformovali o svých plánech do budoucnosti a o své současné umělecké tvorbě. Zvláště pečlivě přede mnou tajili, proč se vydali právě do Egypta studovat staré monumentální sochy. Mělo to zůstat tajemstvím. Teď jsem však začal tušit, že to bude nějak souviset s ‚mistrovskými díly‘, k jejichž posouzení mě zvali.

Nemohu tvrdit, že by mi dopisy, které jsem dostával tak rychle za sebou, způsobily radost. Proč mi nikdo neřekl otevřeně a upřímně, oč vlastně jde? K čemu ty tajuplné meetingy? Velké a plodné myšlenky se rodí v tiché, nedotčené samotě, nikoli za dlouhých projevů, které mohou mít jen krátkodobý úspěch. Proč to dělení na staré a mladé náčelníky? Proč ještě zvláště indiánské ženy? Kdo jsou ti ‚kromě toho slavní indiánští muži a ženy‘? Že by to byli pánové z onoho podivného, ba přímo podezřelého výboru? Chtěli nakonec uspořádat závěrečný meeting, to znamená ovlivňovat a korigovat rozhodnutí všech předchozích shromáždění! Jména obou profesorů, rozených indiánů, jsem znal. Měla dobrý zvuk. Avšak tón, jímž mi psali, by si Sam Hawkens nebo Dick Hammerdull nebo Pitt Holbers nedali líbit. Jednatele a pokladníka jsem neznal. A Old Surehand jako ředitel, co to mělo znamenat? K čemu ještě zvláštní ředitel?

Proto, aby nesl morální a finanční odpovědnost? Old Surehand byl kdysi vynikající zálesák. Nevěděl jsem však, zda je schopný čelit obchodnickým rejduům prohnáného Američana.

Celá záležitost mi připadala tím podezřelejší, čím déle a intenzivněji jsem se jí zabýval. Manželce se také nelíbila. A když jsem se už o ní zmínil, musím hned říct, že dostala dopis i ona. Zněl takto:

„Moje milá bílá sestro!

Teď Tě moje oči konečně, konečně spatří! Moje duše Tě viděla už dávno. Pán Tvého domu a Tvých myšlenek přijede k Mount Vinnetou, aby se s námi poradil o velkých a krásných věcech. Vím, že tuto cestu nepodnikne bez Tebe. Prosím Tě, abys mu řekla, že pro Tebe a pro něj připravím nejlepší z našich stanů a že se na Tvůj příchod těším jako na milý, hřejivý paprsek slunce, který můj život pozná až teď, kdy se chýlí ke konci. Tak tedy přijď a přines mi svou lásku, svou dobrotu a víru ve velkého, spravedlivého Manitoua, kterou bych ráda cítila tak jasně, jak ji cítíš Ty, moje sestro.

Kolma Puši.“

Musím dodat, že Srdíčko si s Kolmou Puši psalo a dodnes píše a že tento dopis ovlivnil naše rozhodování. Jestli tam opravdu pojedou, rozumělo se teď samo sebou, že cestu nepodniknu sám.

Později jsem dostal ještě další dopisy. Vyberu z nich už jen jeden, protože mi připadá nejdůležitější ze všech, které jsem k této věci dostal. Byl napsaný přímo kaligrafickým písmem na velmi dobrém papíru a zabalený do velkého totemu muže, který ho diktoval. Totem tvořila jako papír tenoučká antilopí kůže, kterou dokážou jen indiáni vydělat tak, že je bílá jako sníh a hladká jako porcelán. Vyryté znaky byly vybarvené červeně a modře rumělkou a barvou, kterou jsem neznal. Dopis zněl takto:

„Můj starší bílý bratře!

Zeptal jsem se na Tebe Boha. Chtěl jsem vědět, zda jsi ještě mezi těmi, o nichž se říká, že žijí. Odpověď mi dalo oznámení, že Tě pozvali, aby

ses zúčastnil zářijových porad tady v mých horách, jejichž posvátné ticho a klid mají být navždy zničeny. Prosím Tě jménem všech, které jsi kdysi miloval a možná dodnes miluješ, abys tohoto volání uposlechl. Příklad sem, ať jsi kdekoli, a zachraň svého Vinnetoua! Rozumějí mu špatně a nechtějí pochopit ani mne. Nikdy jsi mě neviděl a já jsem nikdy neviděl Tebe. Neslyšel jsem nikdy Tvůj hlas a Ty jsi nikdy neslyšel mne. Dnes však volá můj strach přes velké moře k Tobě tak hlasitě, tak hlasitě, že to uslyšíš a určitě přijdeš.

Nikdo neví, že Tě volám. Dovědět se to musel jen ten, kdo tyto řádky píše. Je mou rukou. Bude mlčet. Než se tu objevíš, vydej se do Nugget Tsilu. Prostřední z pěti velkých smrků k Tobě promluví a řekne Ti, co nemohu svěřit tomuto papíru. Jeho hlas budiž pro Tebe hlasem Manitoua, velkého, věčného a vše milujícího ducha!

Prosím Tě znovu: Příklad a zachraň svého Vinnetoua! Chtějí Ti ho zardousit a ubít!

Tatellah-Satah,
Strážce velké medicíny.“

Pokud jde o zmíněný Nugget Tsil, znamená slovo nugget větší či menší zlatá zrnka, jaká zlatokopové nacházejí buď jednotlivě, nebo občas na bohatých nalezištích. Tsil znamená v jazyce Apačů hora. Nugget Tsil tedy znamená něco jako Hora zlatých zrněk. Na této hoře kdysi jak známo jistý Santer zavraždil otce a sestru mého Vinnetoua. Později mi Vinnetou krátce před smrtí v pohoří Hancock sdělil, že svůj odkaz pro mne zakopal na Nugget Tsilu, a to u nohou svého otce. Najdu tam prý hodně zlata, spoustu zlata.

Když jsem se pak vydal k Nugget Tsilu, abych si odkaz vyzvedl, zajal mě tam onen Santer s tlupou Kajovů, u nichž žil. Vůdce této tlupy byl tehdy ještě mladý Pida, který mě teď, po více než třiceti letech, v dopise svého otce, nejstaršího náčelníka Tanguy, z celé duše pozdravoval.

Santer tehdy závěť ukradl a uprchl s ní, aby si vyzvedl zlato na místě, jež v ní Vinnetou popsal. Unikl jsem Kajovům a vydal jsem se za Santerem. Dorazil jsem na určené místo, právě když poklad objevil. Byl ukrytý na vysoké skále na břehu osamělého horského jezera, kterému se

říká Temná voda. Když mě spatřil, vystřelil na mě. Co se stalo potom, je popsané v posledním díle románu o Vinnetouovi.

Pokud jde o Tatellah-Sataha, Strážce velké medicíny, musím přiznat, že bylo odjakživa mým přáním jednou se s tímto nejtajuplnějším ze všech indiánů setkat a promluvit si s ním. Nikdy se mi k tomu však nenaskytla vhodná příležitost. Tatellah-Satah je jméno z jazyka taos a znamená v doslovném překladu tisíc sluncí, používá se však ve významu tisíc let. Jeho nositel byl tedy neobvykle, ba tak mimořádně starý, že jeho věk nikdo přesně neznal. Nevědělo se ani, kde se narodil. Nepatřil k žádnému kmeni. Uctívaly ho všechny indiánské rody a národnosti. Přičítaly se mu všechny duchovní dary a znalosti, které až dosud nashromáždily stovky a tisíce jednotlivých medicinmanů.

Abychom pochopili, co to znamená, musíme vědět, že je zcela mylné představit si indiánského medicinmana jako felčara, přivolávače deště a kejklíře. Slovo medicína nemá v této souvislosti nic společného s tím, co znamená u nás. Je to pro indiány cizí výraz, jehož smysl se u nich proměnil tak, že si při jeho vyčtení musíme myslet pravý opak toho, co jsme si mysleli dosud.

Když indiáni poznali bělochy, uviděli, uslyšeli a dověděli se mnohé, co na ně silně zapůsobilo. Nejvíce je však udivila účinnost našich léků, našich medicín, jejichž bezpečné a trvalé působení nedovedli pochopit. Uslyšeli poprvé slovo medicína a spojili si ho s pojmy zázrak, požehnání, boží láska a její tajuplné, nepochopitelné působení. Zkrátka a dobře, slovo medicína jim splynulo se slovem mystérium. Přijali ho do všech svých jazyků a nářečí a označovali jím všechno, co souviselo s jejich náboženstvím, vírou a bádáním o věcech věčných a používali ho také pro ostatní výsledky evropské vědy a civilizace, které nechápali, protože neznali ani jejich počátky, ani jejich vývoj. Byli natolik upřímní a poctiví, aby uznali, že bledé tváře mají více předností než oni sami. Snažili se bělochům vyrovnat. Převzali od nich mnoho dobrého, avšak bohužel i mnoho zlého a nezeptali se a neprověřili si, jaké následky to pro ně bude mít.

Tak přijali i slovo medicína a označili jím všechno, co jim připadalo nejvyšší a nejsvětější, a nevěděli, že tím toto nejvyšší a nejsvětější urážejí

a znehodnocují. V oné době měl totiž výraz medicína silnou příchut mas-tičkářství a všemožných hokuspokusů, a když indiáni ve své nevědomosti nazvali nositele své dosud se rozvíjející teologie a vědy medicinmany, ne-tušili, že tím vlastně zničili dosavadní dobrou pověst těchto lidí.

Jak vysoko ti lidé stáli, než se seznámili s ‚civilizací‘ bělochů, poznáváme teprve dnes, kdy se naše bádání noří stále hlouběji a hlouběji do minulosti americké rasy. Tato minulost nám ukazuje mnoho bodů, v nichž americké národy stály na stejném stupni s bělochy. Všechno dobré, velké a ušlechtilé, co se u oněch národů a v oněch říších událo, vytrysklo z duchovních zdrojů a hlav oněch mužů, které jejich potomci později nazývali medicinmany. Platí to pro teology, politiky, strategy, astronomy, stavitele chrámů, malíře, sochaře, profesory, lékaře, vědce, kteří rozluštili kipu, zkrátka pro všechny osoby a stavy, v nichž se projevovala intelektuální a etická potence oné doby. Mezi těmito koryfeji nazývanými později medicinmany se vyskytovala stejně slavná jména jako v dějinách vývoje asijských a evropských ras. Nezapadla navždy, ale jen prozatím, protože naše vědomosti dosud nepokročily tak daleko, aby mohly osvětlit ony dějinné temnoty.

Jestliže se už současní medicinmani nepodobají medicinmanům mi-nulosti, nejsou tím jistě vinni pouze indiáni. Duchovní elita Inků, Tol-téků a Aztéků, tedy peruánští a mexičtí strážci medicíny, se jistě nepohybovala na nižším kulturním stupni než dobrodruzi jako Cortéz a Pizarro, a jestliže se ona tehdejší elita následkem španělské invaze propadla do dnešních hlubin, takže indiány nazýváme divochy, nemůžeme se divit, že poklesla i vážnost medicinmanů.

Přesto však nejsou ani zdaleka tím, zač je považujeme. Nepoznal jsem dosud jediného bělocha, kterého by medicinman zasvětil do svých tajemství a názorů, anebo který by pochopil aspoň symboliku všech zvyků tak, jak by ji člověk měl pochopit, aby o ní mohl hovořit či psát. Skutečný medicinman, který svou funkci a svou hodnost bere vážně, ji nikdy ne-staví na odív.

Prosím své čtenáře, aby tyto úvahy nepovažovali za nudné, či do-konce za zbytečné. Musel jsem je vyslovit, protože je třeba, abychom už byli spravedliví a zbavili se konečně chyb, jichž jsme se dopouštěli při

zkoumání indiánské rasy. Jestliže v Tatellah-Satahovi poznáme jednoho z oněch starých, vysoce postavených medicinmanů minulosti, musím jako svědomitý a realistický kreslíř připravit zkoumavý pohled na prohlížení tohoto obrazu.

Tajuplný muž, o němž mluvím s takovou úctou, nebyl nikdy mým přítelem, kdepak! Ale nebyl ani mým nepřítelem. Nebyl nepřítelem žádného člověka. Jeho myšlení a cítění bylo naprosto spravedlivé a naprosto humánní – tak jako jeho jednání. Ale jeho postoj vůči mně byl ještě horší a ještě více ponižující, než kdyby byl mým nepřítelem. Já jsem pro něj totiž vůbec neexistoval! Dočista mě přehlížel. Proč? Protože mě ode dne, kdy byl zavražděn Vinnetouův otec a sestra, považoval za jejich vraha.

Vinnetouova sestra se na vlastní přání a na přání celého kmene měla stát mou ženou, ale já jsem ji odmítl. Jmenovala se Nšo-či a jmenovala se tak právem. Nšo-či znamená krásný den, a když zemřela, odešla s ní ze života jasná, krásná naděje Apačů, a zejména velká naděje starého medicinmana Tatellah-Sataha. Nšo-či byla pro něj nejkrásnější a nejlepší dcerou všech apačských kmenů. Tvrdil, že by ji býval Santer nezastřelil, kdybych ji neodmítl. Bez okolku jsem s tím souhlasil, ale svědomí jsem měl tak čisté, jako by ta milá, obětavá přítelkyně dosud žila. Chtěla na Východ, osvojit si vyšší vzdělání, a byla zastřelena a oloupena cestou se svým otcem Inču-čunou. Vinnetou, jejího bratra, nikdy nenapadlo obvinít mě třeba jen náznakem, že se na tuto cestu vydala kvůli mně.

Tatellah-Satah mě však proto vyškrtl ze svého života a ze svých myšlenek, a to provždy a na věky, jak se zdálo. Žil od nepaměti zcela osaměle vysoko v horách. Přiblížit se k němu směli jen náčelníci, a i ti jen zřídka, jen v těch nejzávažnějších záležitostech. Pouze Vinnetou, jeho největší oblíbenec, směl přijít, kdykoli se mu zachtělo. Tatellah-Satah mu splnil každé přání kromě jednoho, které Vinnetou opakoval často a marně: aby mě směl jednou přivést s sebou.

A teď, po takové době, přišlo náhle toto naléhavé pozvání! Mělo zřejmě velmi vážné důvody, jež nesledovaly obyčejné a všední cíle, ale týkaly se věcí důležitějších a cennějších, které jsem teď, při četbě jeho dopisu, nemohl odhalit.

Nyní však bylo jisté, že se do Ameriky vydám a že se v pravý čas dostavím na Nugget Tsil, aby ke mně mohl promluvit dotyčný smrk. A stejně jisté bylo, že mě Srdíčko bude doprovázet.

Když to manželka uslyšela, nezajásala, ale zatvářila se naopak velmi vážně. Uvažovala o tom, jak je taková cesta namáhavá a jak je jízda na koni napříč Divokým západem nebezpečná. Že náčelníci, kteří se tam sjedou zblízka i zdaleka, nepřijedou vlakem, rozumělo se samo sebou. Bylo to vyloučené už proto, že setkání mělo probíhat tajně.

Když manželka hovořila o námaze a nebezpečí, nemyslela však na sebe, ale výhradně na mne. Snadno se mi však podařilo přesvědčit ji, že můžeme sice mluvit ještě o Západu, ale už dávno nikoli o Divokém západu, a že ta cesta nebude pro mě zátěží, nýbrž zotavením. Pokud šlo o ni, byla zdravá, odvážná, obratná, vytrvalá a tak nenáročná, že mě mohla směle doprovázet. Uměla anglicky a pilným studiem a spoluprací se mnou se jakoby mimochodem naučila také mnoho indiánských slov a rčení, která jí jistě přijdou vhod. Pokud jde o jízdu na koni, zdokonalila se v ní za našeho posledního delšího pobytu v Orientě¹. Počínala si velmi obratně a naučila se dobře zacházet nejen s koňmi, ale i s velbloudy.

A jako vždy a všude projevila se i teď jako moudrá, praktická hospodyně. Dostal jsem totiž před časem nabídky od několika amerických vydavatelů, kteří měli zájem o vydání mých děl v anglickém překladu. Srdíčko navrholo, abych ty nakladatele při této příležitosti osobně navštívil a – pokud přijmou moje podmínky – uzavřel s nimi smlouvy pohodlněji, než to bylo možné na dálku a písemně. Abychom jim mohli ukázat vzorky obálek, pořídila velkoformátové fotokopie originálů, které se jí velmi dobře povedly, protože se vyzná ve fotografování daleko lépe než já.

Prosím čtenáře, aby ani tyto zdánlivě ryze obchodní poznámky nepovažoval za nudné, či dokonce zbytečné. V průběhu vyprávění se ukáže, že tyto fotografie získají v řetězu událostí neobyčejný význam. Kdo mě zná, ví, že pro mne neexistuje náhoda. Všechno, co se děje, si vysvětlují vyšší vůlí, ať už tuto vůlí nazýváme Bohem, Osudem, Prozřetelností či

¹ Velkou cestu do Orientu, na níž ho paní Klára zčásti doprovázela se svým prvním manželem Richardem Plöhnem (zemřel 1901), podnikl Karl May v letech 1899–1900.

jakkoli jinak. Prozřetelnost se podle mého pevného přesvědčení projevila i v tomto případě. Nabídky vydavatelů se později rozplynuly do ztracena. Neměl jsem ani čas navštívit je. Jediným smyslem těch nabídek bylo, že mě přivedly na myšlenku pořídit fotokopie obálek mých knih a vzít si je s sebou.

Ještě jasněji a ještě zřetelněji se tento osudový účel projevil při jiné nakladatelské nabídce, kterou jsem však nedostal písemně, ale ústně, a to kupodivu přesně v tutéž dobu, a také od Američana. Zvlášť pozoruhodné jsou přitom vedlejší okolnosti, které zcela vyloučily myšlenku, že by to mohla být jen náhoda.

Mám tady v Drážďanech přítele, velmi zaměstnaného psychiatra, který ve svém oboru dosáhl velice významných úspěchů. Bývá označován za autoritu a radit se s ním chodí jak místní obyvatelé, tak cizinci, kteří navštěvují Drážďany často.

Když nás tento přítel jednou navštívil, nikoli snad v neděli, kdy mívá volno, ale uprostřed týdne, a to pozdě večer, tedy v dobu, kdy k nám ještě nikdy nepřišel, stočila se řeč na naše rozhodnutí odplout do New Yorku.

„Snad si nejedete pro nuggety?“ zeptal se lékař.

„Jak jste přišel zrovna na nuggety?“ odpověděl jsem.

„Protože jsem dneska jeden viděl. Byl velký jako holubí vejce a visel na řetízků u hodinek,“ odpověděl lékař.

„U koho jste ho viděl?“

„U jakéhosi Američana, který mi však připadal mnohem zajímavější než ta jeho hrudka zlata. Řekl mi, že sem přijel jen na dva dny a požádal mě o dobrozdání v záležitosti, která je pro každého psychologa, tedy i pro vás, milý příteli, případem prvního řádu.“

„Jak to?“

„Jde o nutkání k sebevraždě, jež se dědičně zmocňovalo všech členů jedné rodiny. Neušetřilo vůbec nikoho. Začínalo u každého docela nenápadně, docela potichoučků, a postupně nabývalo na síle, až se nakonec nedalo přemoci.“

„O takových případech jsem už slyšel, a jednoho takového dědičně zatíženého člověka jsem dokonce osobně znal. Byl to lodní lékař, s nímž

jsem se plavil ze Suezu na Cejlon. Strávili jsme celou jasnou hvězdnou noc na horní palubě a zabývali jsme se psychologickými otázkami. Lékař ke mně získal důvěru a světil se mi s něčím, co dosud neřekl nikomu. Jeho bratr a jedna sestra si už tak jako otec vzali život. Matka zemřela žalem a strachem. Druhá sestra mu během oné plavby psala, že neblahému nutkání už dlouho neodolá, a on sám se stal lékařem jen proto, aby našel cestu k záchraně, pokud jim nepomůže nikdo jiný.“

„Co se s ním a jeho sestrou stalo?“

„To nevím. Slíbil, že mi napíše, a dal mi svou domácí adresu, ale nezval se. Je to s tím vaším Američanem stejně smutné.“

„Jestli s ním samým, nemohu říct. Nikoho nejmenoval a tvářil se, jako by mluvil o známých, nikoli o vlastní rodině. Podle dojmu, který na mě učinil, si však myslím, že se ta záležitost týká jeho osoby. Měl nesmírně smutné oči. Zdálo se, že je to slušný člověk, a bylo mi opravdu líto, že jsem mu nemohl poskytnout bezpečnou pomoc.“

„Snad alespoň útěchu?“

„Ano, radu a útěchu. Ale představte si tu horu neštěstí: matka se otráвила, otec beze stopy zmizel. Z pěti dětí, samých synů, žijí už jen dva. Všichni byli ženatí, ale manželky je opustily, protože se u jejich dětí už v devíti či deseti letech projevoval sklon k sebevraždě a rozvíjel se tak rychle, že se jen jedno jediné dožilo šestnácti let.“

„Jsou tedy všichni mrtvi?“

„Ano, všichni. Žijí jen ti dva bratři, o kterých se zmínil, ale i ti bojují ve dne v noci se svým prokletým nutkáním a já se obávám, že ani jeden z nich nebude mít tolik síly, aby nad tímto démonem v sobě zvítězil.“

„To je strašné!“

„Ano, strašné! Ale zrovna tak záhadné! To neblahé nutkání se totiž vyskytuje až v druhé generaci – předtím se neprojevalo. Američan mi bohužel neřekl, u koho se projevilo nejdříve, zda u matky, která se otráвила, nebo u otce, který beze stopy zmizel. Nedověděl jsem se také, zda nemoc vypukla až po nějaké události spojené s velkým duševním otřesem. O to bych se mohl aspoň trochu opřít. Takhle jsem se však musel omezit na radu, aby se zabýval namáhavou tělesnou i duševní prací, aby pečlivě plnil

své povinnosti a dopřával si čas od času rozptýlení a především, aby se snažil zpevnit svůj charakter a sílu vůle, která je v tomto případě nejdůležitější.“

„Zjistil jste, v jakých poměrech ta nešťastná rodina žije?“

„Ano. To byla jedna z hlavních otázek, které jsem mu položil. Otec byl zálesák, traper, zlatokop a tak podobně, a co mu zbylo, přinesl čas od času domů. Bývaly to často docela slušné částky. Měl takovou mánii – chtěl se stát milionářem. Toho sice nedosáhl, ale bohatá, poměrně bohatá jeho rodina opravdu byla. Všech pět bratrů se spojilo a založilo velký obchod s koňmi, skotem, ovci a prasaty...“

„Přicházeli tedy jistě často do styku s velkými jatkami,“ přerušil jsem ho.

„Ovšem.“

„Při jeho založení to mohlo být velmi nebezpečné.“

„To jistě. Masové porážení jatečního dobytka! Pach teplé krve! Neustálá vůně masa či zápach zdechlin! Mohlo by to vést k otupení soucitu. Hotová pastva pro toho vnitřního démona! Řekl jsem mu to zcela otevřeně a varoval jsem ho. Odpověděl mi, že to už cítil sám, a proto že bratrům radil, aby podnik prodali. Došlo k tomu loni, avšak jeho choroba se tím nijak nezměnila a nutkání nezesláblo.“

Ale já vás tady pozdě večer bavím věcmi, které vás i mne mohou jen připravit o noční klid. Prosím za prominutí, a abyste mě sám nevykázal, raději se teď rychle odporučím. Spěte blaze!“

Skončil tak nenadále a odešel tak rychle, jak to nemíval ve zvyku. Stejně tomu bylo ostatně i s jeho dnešním příchodem. Vypadalo to, jako by nás mimo obvyklou dobu navštívil jen proto, aby nás na toho Američana upozornil. Srdíčko mělo stejný pocit jako já.

„Nepřipadal mi dnes jako přítel, který přišel na návštěvu, ale jako posel,“ řekla manželka. „Že by ten Yankee měl něco společného s námi? Na to se smím zeptat jen tebe, nikoho jiného. Všichni ostatní by se mi přirozeně vysmáli.“

Dal jsem jí za pravdu. A podívejme: druhý den dopoledne, v návštěvní dobu, kolem jedenácté, jsem seděl u práce. Tu jsem uslyšel domovní

zvonek. Někdo vešel. Řekl jsem, že dnes nechci s nikým mluvit. Přesto přišlo Srdíčko za chvíličku nahoru, položilo přede mne vizitku a řeklo:

„Promiň. Nemohu si pomoci, musím tě vyrušit. Je to hrozně zvláštní – budeš se divit.“

Pohlédl jsem na vizitku. Stálo na ní: Hariman F. Enters, jen toto jméno, jinak nic. Podíval jsem se zvědavě na Srdíčko.

„Ano, je to opravdu zvláštní,“ řekla. „Na řetízku od hodinek má nugget velký jako holubí vejce.“

„Opravdu?“

„Ano. A taky nápadně smutné oči.“

„A co chce?“

„Promluvit si s tebou.“

„Nemám čas. Řekla jsi mu to? Ať přijde jindy.“

„Musí ještě dnes odjet, jinak zmešká loď. Řekl, že neodejde, aniž by si s tebou promluvil. Že tu bude sedět tak dlouho, dokud nesejdeš dolů. Chce, abys mu vzkázal, kolik stojí čas, který tím zameškáš. Zaplatí ti ho.“

„Typický americký nesmysl! Řekl ti, co dělá?“

„Je nakladatel a knihkupec. Zdá se, že neumí ani slovo německy. Chce od tebe koupit Vinnetoua.“

„Na to jsi mu jistě odpověděla sama.“

„Řekla jsem mu, že jsme podobných nabídek dostali ze zámoří víc a že přijedeme do Ameriky, abychom tu záležitost vyřídili na místě.“

„Poslyš, Srdíčko, to od tebe ale nebylo moc chytré!“

„Proč ne?“

„Kdo se chce vydat na Divoký západ, musí především umět mlčet – bez ohledu na to, jestli je ten Západ ještě divoký nebo ne.“

„Ale vždyť tam ještě nejsme!“

„Řekl jsem: už když se tam chce člověk vydat. Rozumíš: když chce! Ostatně, nemusíme tam ani jet, protože je už tady u nás.“

„Kde?“

„Dole u toho Američana. Ten pan Hariman F. Enters je přece americký Západ.“

„Myslíš?“

„Určitě. Brzy uvidíš, že mám pravdu. Ať je to, kdo chce, a ať chce, co chce, teď si hrajeme na Ameriku. Chce se k nám vetřít. Proto kopí otočím! Sejdi dolů a řekni mu, že hned přijdu, nic víc. Bav se s ním vůbec co nejmíň!“

Manželka odešla a já jsem ji po chvíli následoval. Pan Enters byl statný, hladce oholený, asi čtyřicetiletý muž. Chtěl zřejmě působit blahobytně, ale jeho chování nesvědčilo o velkém vzdělání. Počínal si skromně, ale i v tom byla trocha nadutosti.

Manželčina slova o smutných očích byla pravdivá. Smát se zřejmě neměl, a když se usmál, objevil se na jeho tváři spíš výraz utrpení než veselí.

Manželka nás představila. Uklonili jsme se jeden druhému a posadili se naproti sobě.

Požádal jsem ho, aby mi řekl, čím mu mohu posloužit. Odpověděl mi otázkou:

„Vy jste Old Shatterhand?“

„Říkali mi tak,“ odpověděl jsem.

„Platí to dosud?“

„S největší pravděpodobností.“

„Odjedete zanedlouho do Ameriky?“

„Ano.“

„Kam? Jak daleko?“

„To ještě nevím.“

„Jakou lodí?“

„Ještě jsem se nerozhodl.“

„Na jak dlouho?“

„To se ukáže na místě.“

„Navštívíte staré známé?“

„Možná.“

„Pojedete spíš na sever, nebo na jih Spojených států?“

Nato jsem vstal, uklonil se, otočil se a zamířil ke dveřím.

„Kam jdete, pane Mayi?“ ozvalo se rychle za mnou.

Zastavil jsem se a odpověděl:

„Jdu zase pracovat. Vyzval jsem vás, abyste mi řekl, co ode mne chcete. Místo toho jste mi položil řadu otázek, na které nemáte sebemenší právo. Nemám čas, abych vám na ně odpovídal.“

„Řekl jsem paní Mayové, že vám váš čas zaplatím,“ ozval se host.

„To nemůžete. Na to jste příliš chudý.“

„Myslíte? Působím opravdu tak chudě? Mýlíte se, pane!“

„Určitě ne. I kdybyste měl tisíc miliard, nemohl byste ani tomu největšímu chudákovi zaplatit čtvrt hodinu nenahraditelného života, který mu dal Bůh.“

„Jestli se na to díváte takhle, máte možná pravdu. Ale posadte se prosím ještě. Budu co nejstručnější.“

Počkal, až jsem jeho přání s předstíraným váháním splnil, a pak pokračoval:

„Jsem nakladatel. Zním vašeho Vinnetoua...“

„Hovoříte a čtete německy?“ přerušil jsem ho.

„Ne,“ odpověděl.

„Jak tedy můžete moji knihu znát? Pokud vím, nebyla ještě přeložena do angličtiny.“

„Četli si ji moji přátelé, kteří umějí německy, a kvůli mně ji při četbě hned překládali. Kniha mě upoutala tak, že jsem si najal mladého nezaměstnaného Němce žijícího v Americe, aby mi ji přečetl celou, a dělal jsem si potřebné poznámky.“

„Aha, poznámky. Proč poznámky?“

Všiml jsem si, že ho moje otázka přivedla do rozpaků. Pokusil se je zakrýt a odpověděl:

„Přirozeně literární, jako knihkupec, samozřejmě! Vozil jsem je s sebou při cestách po Dalekém západě a kontroloval jsem všechno, co stojí ve vašich třech svazcích. Proto vám můžu říct, že všechno odpovídá skutečnosti, všechno, i ta sebemenší maličkost.“

„Děkuji,“ řekl jsem stroze, když se podíval, jak na mne ta pochvala zapůsobila.

„Jen dvě místa jsem nemohl překontrolovat,“ pokračoval, „protože se mi je nepodařilo najít.“

„Která, pane?“

„Nugget Tsil a Temnou vodu, kde našel zaslouženou smrt Santer. Navštívíte za své nynější cesty také tato místa?“

„Možná ano, možná ne. Ale slyším, že mi už zase kladete zbytečné otázky, místo abyste mi řekl, co chcete...“

Zatvářil jsem se, jako bych chtěl vstát.

„Zůstaňte sedět, zůstaňte sedět!“ zvolal host rychle. „Hned se k tomu dostanu, lépe řečeno – mluvím o tom stále. Chtěl jsem vám jen naznačit, že jsem vaše knihy překontroloval a dospěl k závěru, že stojí za překlad do angličtiny.“

„Překontroloval? To by trvalo léta.“

„Taky že ano, taky že ano,“ přikývl host a nepoznal, že teď zpovídám já jeho. „Trvalo velmi dlouho, než jsem navštívil všechna místa, kde se kniha odehrává.“

„Nerušilo vás to při obchodování?“

„Ani trochu. Měli jsme velkoobchod s koňmi, skotem, vepří a ovцами a při nákupech jsme se potulovali po Dalekém západě.“

„Říkáte vy. Máte společníky?“

„Ano, nejsou to však cizí lidé, ale bratři. Bylo nás pět, ale teď jsme zbyli už jen dva. Obchodujeme pořád spolu. Ale neprodáváme teď koně a skot, nýbrž knihy. Chceme koupit také vašeho Vinnetou...“

„Jen Vinnetou?“ skočil jsem mu do řeči.

„Ano, jen jeho,“ odpověděl host.

„Proč nechcete také ostatní knihy?“

„Protože nás nezajímají.“

„Myslím, že záleží spíš na tom, co zajímá čtenáře.“

„To je možné, ale pro nás to neplatí. My chceme jen Vinnetou, jinak nic.“

„Hm. Jak si ten obchod představujete?“

„Velice jednoduše: prodáte nám knihu se všemi právy jednou provždy, a my vám ji jednou provždy zaplatíme.“

„Kdy?“

„Okamžitě. Mohu vám dát šek na libovolnou banku. Kolik žádáte?“

„Kolik nabízíte?“

„Podle toho. Smíme vytisknout, kolik chceme?“

„Když se dohodneme, tak ano.“

„Nebo taky: jak málo chceme?“

„Ne.“

„Jakže? Cože? Ne?“

„Ovšem že ne! Píšu knihy, aby si je lidé četli, ne aby mizely.“

„Mizely?“ zeptal se překvapeně. „Kdo vám řekl, že mají zmizet?“

„Neřekl to ještě nikdo. Ale zeptal jste se, jestli jich můžete vydat tak málo, jak se vám zlíbí.“

„Přirozeně. Kdybychom zjistili, že o ně v angličtině není zájem, tak bychom je přirozeně nevydávali. To se rozumí samo sebou.“

„Myslíte to vážně?“

„Ano.“

„Měla vaše cesta do Německa a do Drážďan ještě jiný účel?“

„Ne. Nemám důvod tajit vám, že jsem přijel jen kvůli vašim třem knihám.“

„Mrzí mě, že jste cestu podnikl zbytečně. Knihy nedostanete.“

Při těchto slovech jsem vstal. Host se zvedl také. Nedokázal skrýt nečekané, těžké zklamání. Jeho oči dostaly bázlivý výraz a hlas se mu třásl, když se zeptal:

„Rozumím vám správně, pane? Vy Vinnetou neprodáte?“

„Neprodám ho vám. Nedávám své knihy překládat jednotlivě. Kdo chce jen jednu nebo některé, musí si vzít všechny.“

„A co když vám za tyto tři svazky zaplatím tolik, kolik byste žádal za všechny?“

„Ani pak vám ho neprodám.“

„Copak jste tak bohatý, pane Mayi?“

„Ale kdepak. O bohatství nemůže být ani řeč! Mám jen dobrý příjem, který mi stačí na můj způsob života, nic víc. A jestli opravdu znáte mého Vinnetou, víte, že netoužím po bohatství, ale po vyšších, cennějších stacích, jimiž chci potěšit své čtenáře. Proto musejí moje knihy najít správného nakladatele, a vy jste mě právě přesvědčil, že jím nejste.“

Manželka slyšela moje slova a viděla na mně, že moje rozhodnutí je nevratné. Bylo jí Američana líto. Tvářil se a stál před námi, jako by ho potkalo hrozné neštěstí. Pořád nechtěl moje rozhodnutí považovat za neodvolatelné. Vznášel proti němu námitky. Uváděl nové a nové důvody. Sliboval, ale marně. Když nic nepomáhalo, řekl nakonec:

„Přesto se nevzdávám naděje, že od vás Vinnetoua dostanu. Vidím, že paní Mayová má na věc trochu jiný názor. Poradte se s ní a dopřejte mi čas, abych si mezitím pohovořil se svým bratrem, který je zároveň mým společníkem.“

„A to sem chcete potom znovu přijet? Bylo by to stejně zbytečné jako vaše nynější návštěva,“ prohlásil jsem.

„Přijet sem nemusím, protože, jak jsem slyšel, zavítáte vy co nejdříve do Ameriky. Udejte mi svou tamější adresu a určete den, kdy tam budete. Vyhledám vás tam.“

„Nebylo by to zase k ničemu,“ ubezpečil jsem ho.

„Víte to už teď? Třeba vám po rozhovoru s bratrem učiním takovou nabídku, jaká bude vašim zájmům a přáním odpovídat lépe než ta dnešní.“

Cítil jsem, že se doslova třese, abych ho znovu neodmítl. Měl jsem s ním soucit, ale to nesmělo ovlivnit moje rozhodování. Srdíčko na mě vrhalo prosebné pohledy, a když nepůsobily dost účinně, vzalo mě za ruku. Nato jsem řekl:

„Dobrá, dopřejme si čas na rozmyšlenou. Moje žena nebyla ještě nikdy v Americe. Hrozně se těší, že uvidí Niagarské vodopády. Poplujeme proto z New Yorku parníkem po Hudsonu do Albany a odtamtud pojedeme vlakem do Buffala, odkud to je k vodopádům už jen hodina. V Niagara-Falls se ubytujeme na kanadské straně, a to v hotelu Clifton, kde...“

„Ten znám. Znáám ho moc dobře,“ přerušil mě Enters. „Bydlí se tam znamenitě. Je to prvotřídní hotel, tichý, přepychový, vybavený všemi novotami a...“

„Well,“ přerušil jsem ho, „tam nás tedy najdete.“

„Kdy?“

„To ještě nevím. Uděláte nejlépe, když požádáte vedení hotelu, aby vás informovalo o našem příjezdu.“

„Jistě, to bude nejlepší. Udělám to tak.“

Při tom zůstalo. Prohodili jsme ještě pár zdvořilých slov na rozloučenou, a tím skončila návštěva, která byla mnohem důležitější, než jsem si v tuto chvíli myslel.

Srdíčko nebylo se mnou moc spokojeno. Má příliš měkké srdce a na bojácný, ztrápený pohled pana Enterse nemohlo dlouho zapomenout. Připadalo jí, že jsem k němu nebyl dost zdvořilý a choval se příliš odmítavě.

„Proč jsi byl takový?“ zeptala se.

„Protože mi lhal,“ odpověděl jsem. „Víš, kdo to je?“

„Ano.“

„Kdo?“

„Jeden z posledních dvou synů té nešťastné rodiny, jejíž všichni členové zahynuli sebevraždou.“

„Ano, to opravdu je, ale nejmenuje se Enters.“

„Ty myslíš, že vystupuje pod falešným jménem? Považuješ ho za podvodníka, za hochštaplera?“

„Ne. Nepoužívá své vlastní, pravé jméno proto, že je slušný. Stydí se za ně. Myslím dokonce, že se ho vzdal právě kvůli mým třem svazkům Vinnetoua.“

Manželka byla tak užaslá, že se zapomněla prát dál. Proto jsem sám pokračoval:

„Jsem dokonce přesvědčený, že jeho pravé jméno znám!“

„Řekni mi ho!“ vyzvala mě.

„Ten muž se jmenuje Santer.“

Překvapilo ji to tak, že se mě jen tiše zeptala:

„Kterého Santera myslíš? Toho, co zavraždil Vinnetouova otce a sestru?“

„Ano. Muž, který byl u nás, je jeho syn.“

„To není možné!“

„Ale jistě, určitě!“

„Dokaž to!“

„To není ani třeba. Měla bys na to přijít stejně rychle a snadno jako já.“

„Opravdu? Zatím vím jen, že ho považuješ za lháře, protože si říká Enters místo Santer.“

„To se hrozně mylíš! Kdybych vycházel jen z tohoto jednoho bodu, byl bych hrozně špatný stopař, greenhorn, zelenáč, a musel bych se za svou logiku hanbit! Vezmi si třeba, že si najal člověka, který mu knihu předčítal, aby si přitom mohl dělat poznámky. Jak je to asi dávno?“

„Pěknou řádku let. Řekl to přece sám.“

„Dobrá. A proč si dělal ty poznámky?“

„Z literárních důvodů, jako knihkupec. To řekl taky.“

„Správně. A u této lži začíná stopa, která vede k jeho pravému jménu. Sám přiznal, že tehdy obchodoval s dobytkem, a ty dobře víš, kdy toho zanechal. Nebo ne?“

„Ale ano. Obchod prodal teprve loni. Řekl to včera lékaři.“

„A přesto si už před tolika lety dělal ryze knihkupecké poznámky? Věříš tomu?“

„Ne. Teď už ne. Začíná mi svítat. Třeba není ani pravda, že je knihkupec!“

„To ho nikdy ani nenapadlo. Ale tím ses dostala na správnou stopu. Uvažuj dál: sotva slyšel u svých známých o mém Vinnetouovi, zaměstnal člověka, aby mu ho četl a překládal. Myslíš, že mu jeho známí četli všechny tři svazky?“

„Jistě ne.“

„To si myslím taky. Slyšel tam jen část. Jestliže si hned nato najal soukromého překladatele, aby se s celým dílem seznámil mezi čtyřma očima, musela pro něj být ona část nesmírně důležitá, musela se hluboce dotknout jeho duševního života a zaujmout ho. Nebo si myslíš, že pro něj byla důležitá jen z ryze literárních, knihkupeckých důvodů?“

„Ne.“

„Nebo z obchodních?“

„Taky ne. Byly to, jak se správně domníváš, důvody psychologické, vnitřní.“

„To znamená jinými slovy, že se dotkla jeho života soukromého, rodinného, tedy také jeho rodinných poměrů. Během četby si dělal poznámky. Proč? Jistě si je nedělal jen proto, aby nic nezapomněl. Když na člověka něco zapůsobí tak silně, pamatuje si to i bez poznámek. Santer

přiznal, že ty poznámky považoval za důležité a že podle nich prováděl celá léta pátrání na Západě...“

„Třeba pátral po svém otci?“ vpadlo mi Srdíčko do řeči.

Přikývl jsem a odpověděl:

„To jsi řekla správně, velice správně. Ano, přirozeně, pátral po svém otci. Teď už si jen vzpomeň, s jakou naléhavostí chtěl vyzvědět polohu těch dvou míst, která – jak se vyjádřil – ještě nenašel. Myslím Nugget Tsil a Temnou vodu.“

„Musí to souviset jenom se Santerem?“

„Ano.“

„Nemůže se to týkat jiné osoby? Nebo nuggetů?“

„Ne. Z osob bych přicházel v úvahu jen já, protože jiné nejsou důležité, anebo jsou už mrtvé. A bylo by směšné domnívat se, že se toulal celá léta po Dalekém západě jen kvůli mně. Svou dnešní návštěvou dokázal, že moc dobře ví, jak snadno mě lze najít. A pokud jde o nuggety, přečetl si, že jsou navždy ztracené a že je už nikdy nikdo nenajde. Tedy v souvislosti s událostmi na Nugget Tsilu a u Temné vody přicházejí v úvahu jen dvě osoby: Santer a já. Já nejsem důležitý. Zbývá tedy jen Santer. A teď dávej pozor, Srdíčko, teď přijde hlavní důvod, o který se opírám. Ten takzvaný pan Enters chce koupit mého Vinnetoua. Proč? Aby ho dal přeložit, aby ho vytiskl a prodával?“

„Ne, chce zabránit, aby kniha vyšla v Americe v anglickém překladu. To jsi měl pravdu. Bylo to slyšet z jeho slov a potvrdil to i úlek, který se mu nepodařilo zakrýt, když proti všemu očekávání uslyšel, že knihy nedostane. Chce, aby se lidé v Americe neseznámili s minulostí a činy jeho otce.“

„Ano. Chtěl jsem k tomu teprve dospět, ale tys to učinila přede mnou. Nepochybují o tom ani trochu. Enters myslel, že mě omráčí kapsami plnými dolarů, přestože by měl z Vinnetoua vědět, že na takovou návnadu neskočím. Jeho návštěva u mne a jeho žádost byla vlastně urážka, na kterou jsem měl odpovědět jinak.“

„Takže se na mě teď hněváš?“

„Hněvám? Proč?“

„Že jsem tě přemluvila, abys ho neodmítl definitivně a dopřál mu ještě jednu schůzku.“

„Ale kdepak! Ani od tebe bych se nedal přemluvit, abych prodal své mravní přesvědčení za mrzké peníze, a ty bys byla jistě poslední, kdo by ode mne něco takového očekával. Souhlasil jsem se schůzkou u Niagarských vodopádů, protože mám pádné důvody, abych od této chvíle bratry Enterse či Santery nespustil z očí. Víš dobře, že žádný zkušený zálesák nepřipustí, aby měl nebezpečné protivníky za zády.“

„Nebezpečné?“ zeptala se manželka. „Já si pořád myslím, že ten Enters – i když to bude asi Santer – je slušný člověk.“

„Já taky. Ale i zosobněná slušnost se někdy může zvrhnout. Nebylo v té jeho sklíčenosti, řekl bych skoro chorobné zasmušilosti něco výbušného, před čím se musí mít člověk na pozoru? A známe jeho bratra? Jak víš, sourozenci nemají vždy stejný charakter a temperament. Jsem přesvědčený, že ho u Niagarských vodopádů poznáme. Pak se ukáže, jak se k nim máme zachovat, abychom je nepřiměli vydat se po stopách jejich otce. Doktor včera hovořil o démonu v jejich duši. Tento démon nás tady našel. Je to santerovské nutkání vraždit. Jak vidíš, naše cesta začíná být náramně zajímavá, ještě než jsme učinili první krok.“

„Tušíš nebezpečí?“

„Ne. Vidím jen, že musíme do Ameriky, abychom poznali Mount Vinnetou a Tatallah-Sataha, Strážce velké medicíny. Píše mi, že musím zachránit svého Vinnetoua. V tom případě pro mne neexistuje nebezpečí. Pro tebe ano?“

„Pro mne taky ne. Pojedu ráda s tebou.“

„Tak šťastnou cestu!“

DO ZEMĚ INDIÁNŮ

U Niagarských vodopádů

A pak jsme se octli u Niagarských vodopádů. Bydleli jsme v hotelu Clifton nedaleko kanadského konce visutého mostu, odkud je nezapomenutelný pohled na grandiózní spousty padající vody. Nejlepší pokoje jsou v prvním poschodí směrem k vodopádům. Všechny pokoje vedou na dlouhou, asi osm kroků širokou krytou terasu. Když vejdemo z chodby do pokoje, projdemo jím a vyjdemo protějšími dveřmi na terasu, otevře se před námi pohled na oba vodopády, jeden rovný a druhý podkovovitý.

V Německu by bylo vyloučené, aby byla terasa společná pro hosty ze všech pokojů, a majitel by ji rychle rozdělil příčkami. V Americe si však každý host vytvoří kolem sebe sice neviditelnou, ale vysokou a tak silnou stěnu, že nejsou zapotřebí dřevěné příčky, aby byl člověk chráněn před dotěrností a indiskrétností. Přesto jsem byl rád, že se po našem příjezdu uvolnil právě poslední pokoj v rohu u vodopádů, takže jsme měli místo dvou sousedů jen jednoho. A těmito sousedy byla dvojice, která se jmenovala Hariman F. Enters a Sebulon L. Enters.

Tušil jsem, že bratři nebudou čekat, ale že se zde ubytují dřív, aby nepromeškali náš příjezd. Netušil jsem přirozeně, že naše pokoje budou spolu sousedit. Musím se přiznat, že mi bylo docela milé mít ty dva přímo vedle sebe.

Každý nový host se v hotelu Clifton musí hned zapsat v kanceláři. Je to jediná informace, kterou od něj požadují. Zapsal jsem se jako pan Burton s manželkou. Tento pseudonym byl nutný proto, že jsem se zavázal tajit skutečný důvod, který mě sem přivedl. Proto jsem se prozatím musel vzdát svého pravého jména.

Náš byt tvořily tři místnosti. Pokoj mé ženy ležel směrem k podkovovitému vodopádu, byl větší než můj, ale bez balkónu. Z mého pokoje byl výhled na americký vodopád, byl menší, ale vedl na terasu, na níž jsem se

mohl zařídit tak pohodlně, jak se mi zachtělo. Mezi těmito dvěma pokoji byla šatna a toaleta, která obě místnosti po americkém způsobu prakticky spojovala. Když nás do pokojů zavedli a ukázali nám je, zeptal jsem se, kdo bydlí vedle nás.

„Dva bratři,“ odpověděl číšník, „Yankeeové, jmenují se Entersovi. Vlastně tu jen přespávají, stravují se jinde. Ráno odcházejí a vracejí se až večer, kdy se už nestoluje.“

Zatvářil se přitom tak, že jsem se zeptal:

„Proč to dělají?“

Číšník pokrčil rameny a odpověděl:

„Hotel Clifton je hotel první třídy. Kdo do něj nepatří, může tu spát, ale nemůže se tu stravovat a stýkat se s jinými hosty. Jednou to možná zkusí, ale dostane se mu přitom takového ponaučení, že to už příště nezopakuje.“

To byla velmi upřímná slova. Nejméně šedesát procent tamějších číšníků jsou Němci či Rakušané. Tento však byl kanadský Angličan, proto ten sebevědomý tón. Když se pak na mne zkoumavě podíval, řekl jsem mu, že patřím k hostům, kteří spropitné dělí. Jednu polovinu dávám po příjezdu, abych ukázal, že se tu chci cítit dobře, a druhou dám nebo nedám až při odjezdu, abych ukázal, zda jsem se cítil či necítil dobře. Současně jsem mu vtiskl do dlaně první polovinu spropitného. Číšník si bankovku bez ostychu prohlédl, aby zjistil, jak je velká. Potom se však uklonil tak, že by to uctivěji neudělal ani Němec či Rakušan, a řekl:

„Splním vám jakékoli přání. Doporučím to i pokojské. Nejsou vám ti Entersovi náhodou nepohodlní, pane Burtone? Můžeme je okamžitě vystěhovat!“

„Nechte je tady. Nevadí nám.“

Číšník se znovu uklonil stejně hluboce jako předtím a odešel. Když se nám pak přišla představit pokojská, poznali jsme, že už byla informována o dělení spropitného, a umožnili jsme jí stejně působivý odchod jako číšníkovi. Neučinili jsme to přirozeně proto, abychom se chlubili penězi, a z téhož důvodu to nevyprávím ani teď. Řekl jsem už, že nejsem nikterak bohatý, že mám jen dobrý příjem. Brzo se však ukázalo, že bylo správné

naznačit služebnictvu hned, že jsme připraveni odvděčit se mu za dobré služby. Proto jsem si tak počínal.

Přijeli jsme odpoledne a ještě téhož dne jsme podnikli obě známé projíždky, které musí podniknout každý návštěvník Niagarských vodopádů – projíždku dráhou a parníkem. Železniční koleje vedou přímo po kanadském břehu Niagary dolů a na druhé straně po americkém břehu zase nahoru. Hluboko dole vře divoká voda. Skály se tyčí kolmo nahoru a koleje leží často sotva dva metry od kraje propasti. Podél ní se cestující řítí dolů, a protože vidí jen zející propast a protější břeh, mají od začátku do konce projíždky pocit, že vyletí přímo do vzduchu a roztrhají se v hlubinách.

Projíždku po řece jsme podnikli na dobře známém a oblíbeném parníku Maid of the Mist, který pluje odvážně až k vodopádům a na vhodném místě vysadí na břeh turisty, kteří se chtějí doma chlubit, že byli dokonce až za vodou.

Později jsme za zvuků znamenitě hrajícího zdvojeně obsazeného smyčkového kvarteta povečeřeli v jídelně v přízemí našeho hotelu a odebrali se pak do bytu, lépe řečeno na mou otevřenou terasu, která nám skýtala nepopsatelný pohled na vodopády v tajuplném odlesku měsíce. Táhlo už na jedenáctou, když k nám chvatně vklouzla pokojská a ohlásila:

„Entersovi jsou tady.“

„Kde?“ zeptalo se Srdíčko.

„Zatím dole v kanceláři. Dívají se každý večer do knihy hostů a pak se odeberou do pokoje.“

„Co hledají v knize hostů?“

„Jestli už nepřijela jakási německá manželská dvojice, pan May s chotí. Nejdřív se ptali, ale teď se dívají sami, protože cítí, že se jim tu každý vyhýbá. Ani já se s nimi nebavím.“

Pokojská odběhla a také my jsme opustili terasu, aby nás Entersovi nespatriili. Zpráva, kterou jsme dostali, byla prvním plodem spropitného, které jsem dal zaměstnancům předem. Abych vysvětlil, čím nám byla užitečná, musím popsat dveře, dělící můj pokoj od terasy. Každý návštěvník hotelu Clifton ví, že všechny dveře na terasu mají tutéž konstrukci. Jsou

zařízené tak, aby pokoje zcela uzavíraly a aby nikdo nemohl zvenčí nahlížet dovnitř, ale aby propouštěly dovnitř tolik vzduchu a světla, kolik si hosté přejí. Proto jsou opatřené jak okenicemi, tak žaluziemi, které se dají podle libosti otvírat a zavírat a navíc ještě zakryt závěsy. Člověk se jimi tedy může dívat ven a slyšet, co se tam mluví, aniž by byl sám viděn a slyšen.

Proto jsme nerozsvítili, zůstali jsme v mém pokoji a roztáhli žaluzie. Očekávali jsme s určitostí, že bratři nezůstanou uvnitř, ale že vyjdou na terasu.

Stalo se, co jsme si mysleli: netrvalo dlouho, a spatřili jsme je. Měsíc se dosud vznášel na nebi. Toho, který byl u nás, jsme poznali hned. Bratři spolu rozmlouvali a procházeli se přitom po terase. Potom si sedli, a to právě ke stolu stojícímu v našem rohu. Dal jsem si ho tam postavit, abych u něj mohl psát.

Slyšeli jsme vše a rozuměli každému slovu, ale obsah jejich rozhovoru nám byl nejprve lhostejný. Později však nastala pauza, kterou ten, jehož jsme ještě neznali, tedy Sebulon, ukončil zvoláním:

„Že tu musíme tak dlouho vysedávat, je už opravdu nepříjemné! Může trvat ještě týdny, než přijedou.“

„Určitě ne,“ odpověděl Hariman. „Přijedou sem předtím, než vyhledají nakladatele. Můžou tu být každým dnem.“

„Trváš pořád na svém?“

„Ano. Budu upřímný. Ten člověk se ke mně sice nechoval moc přátelsky, ale s neupřímností si na něj nepřejeme. A o jeho ženě můžu říct, že jsem si ji zamiloval. Bolelo by mě, kdybych se k ní měl zachovat nečestně.“

„Pche! Nečestně! Jaképak nečestně! Slušně se člověk musí chovat především sám k sobě. A jestliže chceme udělat obchod, který – když to zaonačíme chytře...“

„Pst! Tiše!“ napomenul ho bratr.

„Proč?“

„Aby to neslyšel děda!“

Při těchto slovech ukázal na naše dveře.

„Ten stařík?“ zeptal se Sebulon. „Vždyť víš, že vyesdává denně do půlnoci dole v čítárně a pak si ještě tady nahoře v pokoji do jedné čte. Jelikož se v pokoji nesvítí, znamená to, že sedí ještě dole.“

„Stejně! A kromě toho jsem unavený. Půjdu si lehnout. Zítř ráno jedeme do Toronta a vrátíme se až pozítří. Musíme být odpočatí. Pojd!“

Vstali od stolu a odešli do svého pokoje.

Nedozvěděli jsme se toho moc, ale věděli jsme aspoň, že to Hariman F. Enters s námi myslí upřímně. A byli jsme přesvědčeni, že jeho bratra, Sebulona L. Enterse, taky ještě prohlédneme.

Když jsme druhý den ráno sešli dolů k snídani, řekl nám číšník, že naši sousedé časně ráno opustili hotel a požádali je, aby řekli manželům Mayovým, kdyby přijeli, že bratři Entersovi odjeli do Toronta a vrátí se až zítra večer. Číšník přitom mávl opovržlivě rukou a dodal:

„Jsou to hulváti! V hotelu se skoro znemožnili. Ti manželé Mayovi z Německa se do našeho hotelu asi moc nehodí, když je hledají takovíhle lidé. Rozhodně je tu neubytujeme!“

Ještě že jsem v recepci udal jiné jméno!

V hotelu Clifton jsou jen jednotlivé stolky, nikoli velká společná tabule. Nejlépe se sedí a jí na dlouhé verandě, která sousedí s velkým sálem a je tak úzká, že se do ní vejdou jen dvě řady stolů. Je odtud nádherný pohled na vodopády. Vybrali jsme si tam stůl a rozhodli jsme se, že ho obsadíme. Když jsme se číšníka zeptali, zda je to možné, odpověděl:

„Obvykle ne, ale pan a paní Burtonovi si to dovolit mohou. Zařídím to. Nejlepší stůl však je ten poslední, protože tam vás ostatní hosté mohou vidět, slyšet a obtěžovat jen z jedné strany. Bohužel ho však už obsadili dva gentlemani.“

Dosud mluvil běžným tónem. Teď tlumeně dodal: „Platí totiž výhradně nuggety! Dali si do úschovny těžkou tašku plnou zlatých zrn!“

Uvedený stůl chtěli obsadit ještě další hosté, ale všichni byli odmítnuti. Teprve ke konci snídane vešli na verandu dva muži, na které se okamžitě všichni podívali. Byli to přibližně stejně staří indiáni, vysokí, širokoramenní, s ostrými, ale ušlechtilými rysy. Kráčeli pomalu a důstojně k svému stolu a posadili se tam, aniž na koho pohlédli. Nebyli oblečeni

jako indiáni. Měli na sobě obleky z jemné látky a také ostříhaní byli jako ostatní. Každý by se však mohl bez obav vsadit, že by v sedle, na savaně a ve Skalnatých horách vypadali ještě impozantněji než tady. Tváře měli sice snědé, ale bylo na nich vidět, že to jsou lidé, kteří hodně přemýšlejí. Obvykle se v takovém případě hovoří o oduševnělých tvářích, o oduševnělých rysech, a tento dojem bývá větší, hlubší a trvalejší, jestliže se v očích zračí zádumčivost, vlastní nadcházejícímu stáří, dnům chýlícím se ke konci a vymírajícím národům. V pohledu obou indiánů byla tato tichá, avšak výmluvná elegie jasně patrná.

„To jsou ti gentlemani,“ řekl číšník. „Nóbl lidé, i když indiáni! Moc nóbl!“

Luskł přitom palcem o prostředníček, aby své pochvaly dodal na důrazu.

„Odkud jsou?“ zeptal jsem se.

„Přesně to nevím. Jeden zdaleka, velmi zdaleka, ten druhý odněkud blíž. Oba připluli po řece přes Quebec a Montreal.“

„Jak se jmenují?“

„Pan Athabaska a pan Algongka. Krásná jména, vidíte? Znějí skoro jako hudba. Taky to hudba je: platí nuggety!“

Takové bylo jeho měřítko – a ani trochu se nestyděl klást na ně v naší přítomnosti takový důraz. Řekl nám ještě, že oba gentlemani bydlí také nahoře v pokojích, které obsluhuje, a mají největší a nejdražší místnosti. Potom odešel pracovat k jinému stolu.

Pan Athabaska a pan Algongka snídali velice pomalu a velice střídmě, a to tak, jako by vyrostli v hotelích úrovně zdejšího domu. Dívat se na ně byla radost. Činili jsme to přirozeně co nejméně nápadně. Srdíčko obdivovalo zejména důstojnost každého sebemenšího pohybu těch zajímavých mužů a jejich skromnost. Nebyl na nich vidět prsten, řetízek od hodinek či jiný předmět, který by svědčil o zámožnosti či dokonce bohatství. Odpovídalo to přesně vkusu mé ženy, kterou musím skoro nutit, aby si koupila nový klobouk či nové šaty.

Moji pozornost upoutalo něco jiného, totiž to, že se oba muži v rozporu s obvyklou indiánskou zamlklostí velmi živě bavili a činili si přitom

poznámky do knih, které si přinesli. Byly to zřejmě zápisníky, ale velice, převelice důležité, protože s nimi zacházeli tak opatrně a láskyplně, jako by byly jejich nejlepším a nejdražším vlastnictvím. Rychlost a samozřejmost, s jakou si poznámky činili, svědčila o tom, že jsou zběhlí ve psaní. Bylo vidět, že umějí ovládat nejen tomahawk a loveckou dýku, ale i pero a tužku a že jsou zvyklí na duševní činnost.

V hotelu Clifton se spropitné platí hned po každém jídle. Když jsme to po snídani učinili, zeptal se číšník, jemuž neunikl náš zájem o oba indiány:

„Nepřáli by si manželé Burtonovi stůl vedle těch dvou gentlemanů?“

„Ale ano,“ odpovědělo Srdíčko rychle.

„Při všech jídlech?“

„Pořád!“

„Dobře, zařídím to.“

Když jsme pak přišli k obědu, náčelníci seděli už na svých místech. Obsazené byly také ostatní stoly kromě toho, který jsme si zajistili. Náš číšník na nás už čekal a oznámil mi, že nás ředitelství prosí, abychom seděli stále u tohoto stolu. Octli jsme se tedy tak blízko vedle obou indiánů, že jsme slyšeli každé slovo, které spolu prohodili. Zápisníky měli opět s sebou a zejména o přestávkách mezi jednotlivými chody si do nich často něco zapisovali. Činili to však i během jídla, kdy na okamžik odložili vidličku a nůž.

Jaké bylo moje překvapení, když jsem slyšel, že spolu hovoří jazykem mého Vinnetoua a že si dali za úkol prozkoumat blízkou příbuznost všech athabaských dialektů, k nimž patří také jazyk Apačů! Athabaska se zabýval různými nářečnými své mateřštiny. Algongka pocházel zřejmě z kanadského kmene Kriů a během živé debaty učinil pro mě velmi zajímavou poznámku, totiž že má obsáhlé soupisy slov jazyka navatl, starého jazyka Aztéků, který je příbuzný s jeho mateřštinou. Nejdůležitější pro mne však byla poznámka pronesená jen tak mimochodem, z níž jsem pochopil, že také oni míří k Mount Vinnetou a že teď spolu hovoří výhradně jazykem Apačů, aby u cíle své cesty nevypadali nevzdělaně!

Jaké jazykové znalosti oba zřejmě měli! Byli to jistě náčelníci! Ale byli rozhodně ještě mnohem víc než to! Ale co? Touto otázkou jsem se teď

nemusel zabývat. Cestovali ke stejnému cíli jako já, a tak jsem byl přesvědčen, že se tam s nimi jistě seznámím blíž, než to bylo možné tady u Niagary.

Odpoledne jsme odjeli do Buffala, abychom na tamějším hřbitově Forest Lawn navštívili hrob a sochu slavného náčelníka Sa-go-ye-wat-hy a položili k němu květiny. Cítím zvlášť velkou úctu k tomuto slavnému muži, který je dodnes nazýván „strong and peerles orator“ – mocným a nerosvratelným řečníkem všech indiánů kmene Seneků.

Hřbitov je překrásný. Američané mají vůbec mimořádné, řekl bych téměř geniální vlohy k zakládání hřbitovů. Tento překonává smrt i umělecky, neboť na něm nejsou mohyly, představující jen vykřičníky tlení. Američané proměňují smrt v život také tím, že si pro hřbitovy s oblibou vybírají zvlněný terén, s nímž zacházejí jako s prosvětleným, zelenajícím se parkem, na němž volně rozseté pomníky dodaleka hlásají myšlenku zmrtvýchvstání. A kromě toho panuje na těchto hřbitovech přímo dojemná rovnost všech zesnulých. Chudák je hostem boháče, člověk nevzdělaný odpočívá v hrobě učence a člověk nízko postavený najde bezplatný odpočinek pod mramorovou deskou vysoce postaveného patricia.

Přejedou chudého, neznámého, bezejmenného člověka. Náhodou jde kolem milionář. Zastaví se. Zeptá se, zda toho nešťastníka někdo zná. Odpoví mu, že ne. „Patří tedy ke mně,“ řekne milionář a poskytne mu místo ve své rodinné hrobce. Tak se chovají Američané. Kdo se tak chová ještě?

Byl krásný jasný, slunný den. Když jsme u náčelníkova náhrobního kamene položili květiny, posadili jsme se na spodek podstavce, na němž ční vysoko do korun stromů jeho socha. Hovořili jsme o něm, a to téměř tiše, jak se hovoří u hrobů, když člověk věří ve zmrtvýchvstání a v posmrtný život. Proto nás ti, kteří se ze zadu blížili k pomníku, neslyšeli. A stejně tak jsme my neslyšeli je, protože půda byla porostlá měkkou trávou, která tlumila zvuk jejich kroků. Spatřit nás mohli, teprve když obešli roh podstavce, který nás zakrýval. Potom jsme se uviděli. A kdo to byl? Naši dva indiánští náčelníci z hotelu Clifton! Také oni přišli navštívit slavného řečníka Seneků a viděli teď, že nás sem přivedla táž myšlenka. Tvářili se